

Управління інвестиціями як складова інвестиційного механізму підприємства

Феєр О.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та управління економічними процесами
Мукачівського державного університету

У статті розглянуто базові положення управління інвестиціями на підприємствах в умовах швидкозмінного середовища. Обґрунтовано важливість формування та функціонування ефективного інвестиційного механізму підприємства. Визначено, що практична реалізація такого механізму можлива за рахунок узгодження інтересів всіх учасників інвестиційного процесу, шляхом використання адекватних інструментів управління.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, управління, інвестиційний механізм підприємства, інвестиційне забезпечення, управління інвестиціями.

Феєр О.В. УПРАВЛЕНИЕ ИНВЕСТИЦИЯМИ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ИНВЕСТИЦИОННОГО МЕХАНИЗМА ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрены основные положения управления инвестициями на предприятиях в условиях быстро изменяющейся среды. Обоснована важность формирования и функционирования эффективного инвестиционного механизма предприятия. Определено, что практическая реализация такого механизма возможна за счет согласования интересов всех участников инвестиционного процесса, путем использования адекватных инструментов управления.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, управление, инвестиционный механизм предприятия, инвестиционное обеспечение, управление инвестициями.

Feyer O.V. INVESTMENT MANAGEMENT AS PART OF THE INVESTMENT MECHANISM OF ENTERPRISE

In the article, the basic tenets of investment management in enterprises in terms of rapidly changing environment are described. The importance of formation and functioning of an effective mechanism of investment companies is substantiated. Determined that the practical implementation of such a mechanism is possible through the coordination of interests of all participants of the investment process by using appropriate management tools.

Keywords: investment activity, management, investment mechanism for enterprises, investment support, investment management.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Вітчизняні підприємства здійснюють інвестиційну діяльність в середовищі, яке постійно, швидко, а інколи зовсім непередбачувано змінюється. Це вимагає від менеджменту підприємств бути гнучкими, адаптуватись до змін, адекватно і вчасно на них реагувати. У зв'язку з цим актуалізується питання формування ефективної системи управління інвестиціями на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор, в яких розглядають цю проблему і підходить її розв'язання. В сучасній економічній науці існує велика кількість досліджень у сфері інвестування. Теоретичні та методичні аспекти інвестиційно діяльності вітчизняних підприємств розкриті в працях І. Бланка, Т. Майорової, А. Музиченка, А. Пересади, Ф. Федоренка, О. Ястремської. Питання управління інвестиціями пред-

ставлено в наукових доробках вітчизняних і іноземних науковців П. Друкера, У. Шарпа, М. Войнаренка, В. Герасименка, І. Єпіфанової, О. Кузьміна, Л. Сибирка, І. Федулової. Проблематика управління інвестиціями як складової інвестиційного механізму підприємства розглянуто в роботах І. Верхогляд, І. Должанського, Ю. Дробенко, І. Манаєнка, Л. Гораль, О. Охріменко, О. Просович. Водночас, незважаючи на суттєві наукові результати, окремі питання управління інвестиційною діяльністю підприємства залишаються дискусійними та невичерпними.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування та поглиблення сутності інвестиційного механізму підприємства, дослідження однієї з його складової – системи управління інвестиційною діяльністю підприємства з метою вдосконалення дій його менеджменту в умовах динамічного розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна діяльність розглядається як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [1]. Досягнення кінцевого результату інвестиційної діяльності забезпечується формування ефективного інвестиційного механізму підприємства.

Термін “інвестиційний механізм підприємства” введено в економічну науку зовсім недавно. Так, О. Охріменко, І. Манаєнко інвестиційний механізм на рівні підприємства пропонують розглядати “... як сукупність комплексно взаємодіючих факторів, принципів, цілей, завдань, важелів впливу на соціально-економічний розвиток органічно взаємопов’язаних елементів системи функціонування підприємства” [7; 9, с. 41]. На думку О. Просович інвестиційним механізмом підприємства є цілеспрямовано створена, взаємодіюча сукупність форм і джерел інвестицій, методів, інструментів та важелів впливу на процес розробки і реалізації інвестиційних рішень підприємства [10, с. 160]. Бланк І.О. розглядає інвестиційний механізм як систему основних елементів, які регулюють процес розробки і реалізації інвестиційних рішень [3].

І. Вініченко розуміє інвестиційний механізм як елемент інвестиційного процесу (джерела інвестиційних коштів, важелі, фактори і умови їх мобілізації), суб’єкт інвестиційного процесу та механізм формування ними інвестиційних коштів, інструмент та об’єкт вкладення [4, с. 71].

О. Андреєва під механізмом інвестування на залізничному транспорті в розуміє цілеспрямоване поєднання форм і методів галузевого інвестування, що забезпечується шляхом реалізації концепції інвестиційного контролінгу та наявних функціональних підсистем – моніторингу і діагностики факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, фінансового прогнозування й планування, організації, ресурсного забезпечення (у тому числі фінансового), обліку, аналізу, контролю за перебігом інвестиційного процесу тощо [2, с. 43].

Узагальнивши існуючі підходи, будемо трактувати інвестиційний механізм підприємства як сукупність взаємопов’язаних елементів, етапів, процесів, розташованих у визначеній послідовності, що визначають порядок здійснення інвестиційної діяльності.

Основною метою інвестиційного механізму підприємства є підвищення ефективності використання наявних та залучення нових інвестиційних ресурсів.

Інвестиційний механізм підприємства сформовано з двох елементів – інвестиційне забезпечення та система управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Інвестиційне забезпечення підприємства розглядаємо як процес акумулювання необхідного обсягу інвестиційних ресурсів шляхом реалізації відповідної інвестиційної політики. Джерелами формування інвестиційних ресурсів є [1]:

- власні фінансові ресурси інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо);

- позичкові фінансові кошти інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити);

- залучені фінансові кошти інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб);

- бюджетні інвестиційні асигнування;

- безоплатні та благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян.

За даними Державної служби статистики України за перше півріччя 2016 року основним джерелом інвестицій підприємств є власні кошти. Це приблизно 72,2% загального обсягу. Частка залучених та запозичених коштів (кредити банків і кошти іноземних інвесторів) становила 11,8%. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 3,9% капітальних інвестицій. За 2013-2015 рр. ситуація приблизно така ж: 2013 р. – 66,3 %, 2014 р. – 70,5 %, 2015 р. – 67,5 % від загального обсягу інвестицій становили власні кошти підприємств. Найбільше коштів спрямовано у промисловість, а саме підприємства переробної галузі.

Очевидно, підприємства не завжди мають доступ до залучених і запозичених джерел інвестування, що можна пояснити впливом чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. До чинників зовнішнього середовища можна віднести ресурсне забезпечення, соціальні, економічні, політико-правові, екологічні. До внутрішнього – виробнича база, ресурсне забезпечення, технологія, маркетингова діяльність, фінансовий стан підприємства, система управління. Інвестор при прийнятті рішення інвестувати може опиратись на такий чинник наскільки ефективною на підприємстві-реципієнті є саме система управління.

Управління інвестиціями є частиною загальної системи управління підприємством.

І. Должанський [5] систему управління інвестиційною діяльністю підприємства розглядає як сукупність практичних дій та заходів, методів і прийомів, пов'язаних з цілеспрямованим регулюванням руху капіталу, що вкладається в інвестиційні об'єкти з метою отримання прибутку (доходу) або досягнення іншого корисного ефекту. І. Єпіфанова розглядає поняття комплексного інвестиційного управління – це системно інтегрований процес управління сукупністю інвестиційних проектів, які підпорядковані єдиній стратегічній меті підприємства, орієнтований на успішну реалізацію інвестиційної програми підприємства [6, с. 287-288]. На нашу думку наше розуміння управління інвестиційною діяльністю підприємства викладене І. Новиковою, яка пропонує розуміти під управлінням інвестиційною діяльністю підприємства систему принципів, прийомів, методів та управлінських функцій, на основі яких визначаються організаційні форми та механізми управлінського впливу на процеси інвестування з метою забезпечення зростання вартості (цінності), підприємства та його стратегічного розвитку [8, с. 16].

Управління інвестиційною діяльністю на підприємстві ґрунтується на наступних принципах:

- розвитку та постійного удосконалення процесу управління;
- узгодженості досягнення цілей в часі;
- наукової обґрунтованості при прийнятті управлінських рішень;
- адекватності;
- єдності процесу розробки, виконання та контролювання в процесі використання інвестицій;
- цільовий розподіл інвестиційних ресурсів.

До функцій управління інвестиційною діяльністю (рис. 1) ми відносимо планування, організація, мотивація, контроль, регулювання.

Планування як функція управління передбачає здійснення такого виду управлінської діяльності, який спрямований на визначення перспективи та майбутнього стану діяльності підприємства шляхом формування конкретних заходів.

Організація передбачає процес створення структури управління організацією.

Мотивація це спонукання всіх працівників до ефективної діяльності з метою досягнення цілей організації. Правильна мотивація спонукає працівників до об'єднання зусиль, чіткого розподілу обов'язків, активізації творчого потенціалу, що в кінцевому підсумку сприяє досягненню поставлених цілей.

Контроль – діяльність, яка спрямована на забезпечення інвестиційного процесу, шляхом визначення ефективності управлінських рішень, а також здійснення необхідних коректив в процесі виконання. Метою контролю є сприяння тому, щоб фактичні результати якомога більше відповідали визначеним цілям. За часом здійснення, в теорії менеджменту, розрізняють наступні види контролю: попередній, поточний і заключний.

Регулювання спрямоване на усунення недоліків в ході планування, організування, мотивування та контролювання інвестиційної діяльності підприємства.

Методи управління є адміністративно-правові, економічні, соціально-психологічні. Також в процесі управління інвестиційною діяльністю можуть використовуватись різні управлінські підходи: функціональний, процесний, вартісний, структурний, проектний та інші підходи.

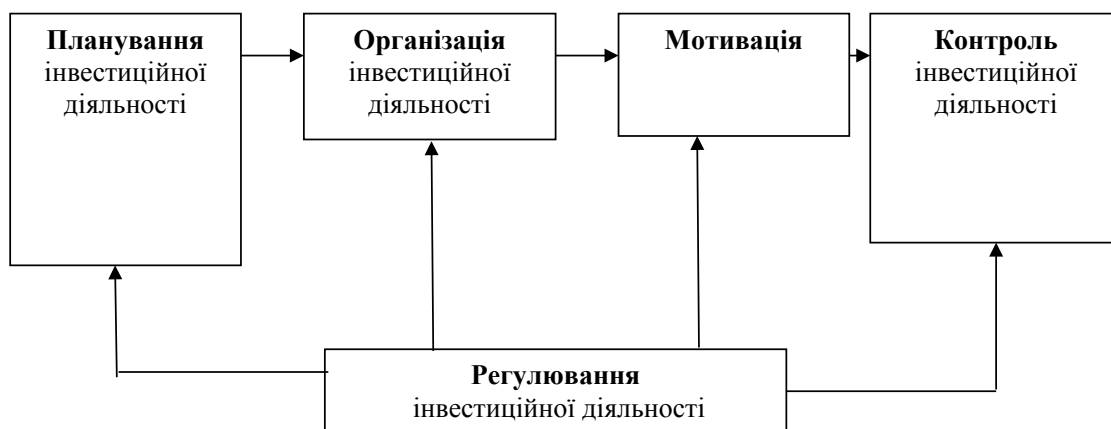

Рис. 1. Взаємозв'язок функцій управління інвестиційною діяльністю

Механізм управління інвестиціями реалізується у наступних формах:

- управління термінами інвестиційної діяльності;
- якісне перетворення змісту інвестиційної діяльності;
- кількісне перетворення змісту інвестиційної діяльності;
- зміцнення довіри учасників інвестиційної діяльності [11, с. 222].

Отже, механізм управління інвестиційною діяльністю підприємства – це:

- послідовність та спосіб управління;
- послідовність процесів і стадій, відповідних процедур та інструментів;
- сукупність інституціональних та організаційних структур і комплекс використовуваних ними форм та методів;
- послідовність застосування різноманітних способів.

Висновки із цього дослідження і дальші перспективи в цьому напрямку. Таким чином, підводячи підсумки можна зробити наступні

висновки. Система управління підприємства має бути гнучкою і вчасно реагувати на зміни в сучасній економічній системі. Важливим аспектом при здійсненні інвестиційної діяльності має бути як процес залучення, так і використання інвестиційних ресурсів, що в майбутньому забезпечить зростання вартості підприємства. Відповідно на підприємстві – реципієнті має бути сформований відповідний інвестиційний механізм – сукупність взаємопов'язаних елементів, етапів, процесів, розташованих у визначеній послідовності, що визначають порядок здійснення інвестиційної діяльності. Практична реалізація такого механізму можлива за рахунок узгодження інтересів всіх учасників інвестиційного процесу, шляхом використання адекватних інструментів управління. Перспективами подальших досліджень може стати пошук та обґрунтування шляхів збільшення обсягу іноземних інвестицій в загальній структурі інвестицій, шляхом модернізації системи управління на всіх рівнях .

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України Про інвестиційну діяльність <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Андреева О. В. Механізм інвестування підприємств залізничного транспорту в умовах динамізації циклів економічного розвитку / Андреева О. В. // Економічний часопис-XXI. – 2012. – 11-12(1). – С. 43
3. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент / И. А. Бланк. – К.: Эльга-Н, Ника-центр, 2001. – С. 64.
4. Вініченко І. І. Сутність і складові елементи інвестиційного процесу / І. І. Вініченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2006. – № 6. – С. 70–73, с. 71–72.
5. Должанський І. З. Управління потенціалом підприємства / І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих та ін. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 362 с.
6. Єпіфанова І. Ю. Підвищення якості інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств Вінниччини / І. Ю. Єпіфанова // Економічний простір. – 2009. – №23/2. – С. 287-288.
7. Манаєнко І. М. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємств електроенергетики: монографія / І. М. Манаєнко. – Київ: НТУУ «КПІ», 2016. – 157 с.
8. Новикова І.В. Вартісно-орієнтоване управління інвестиційною діяльністю підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Новикова Інна Володимирівна; Міністерство освіти і науки України, Сумський державний університет; наук. кер. Акуленко В.Л. – Суми, 2013. – 219 с.
9. Охріменко О. О. Ефективність інвестиційного механізму підприємств електроенергетики: діалектика якісних та кількісних перетворень / О. О. Охріменко, І. М. Манаєнко // Проблеми економіки. – 2013. – № 4. – С. 41.
10. Просович О. М. Формування інвестиційного механізму підприємства/ О. П. Просович // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми економіки та управління». – Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка». – 2003. – №484. – С. 159–165.
11. Сікорак Л. А. Інвестиційні механізми регулювання економіки підприємств: сутність, структура та складові компоненти / Л. А. Сікорак // Європейський вектор економічного розвитку. – 2011. – № 2 (11). – С. 217-224.